

מראי מקומות- בבא בתרא ל"ב

(כו:) בשם השיטה ישנה, דכ' דבאמת ס"ל לרש"י דהעיקר הוא החזקת אבהתא, אלא דהי' ק' לו דהא סכ"ס יש כאן קול, וע"ז תי' דכיון דהי' ע"א, ממילא הוי כאילו אין כאן קול כלל [וצ"ע בזה]. **שי' תוס'- כ' תוס'** דמה דמסקינן לי', היינו משום שיש לו חזקת אבהתא, דהיינו דכיון דאביו כהן הוא, יש לו ג"כ להיות כהן. ותמה הקובץ **שעורים** (קל"ב), איזה חזקה יש כאן, הרי האב אינו נפסל אף אם נשא גרושה, וכל הספק הוא על הבן, ומה שייך חזקת האב לבנו. ותי' דצ"ל דדין האב הוא שיהא בנו כהן כמותו, ואם נפסל הבן, הרי זה נשתנות בדין האב, ולכן מוקמי' האב בחזקתו שלא נשתנה דינו. ומה שלא הי' רוצה הרשב"ם ורש"י לפרש כן, כ' הקו"ש די"ל בפשיטות, דלא ס"ל לחזקה מחודשת זו.

(ג) **אי הכי, מאי איריא חד, וכו'-** הק' הריטב"א, למה שפי' הרשב"ם לעיל דמוקמי' לי' על החזקה דנעשה ע"פ הע"א, א"כ מהו קו' הגמ', הרי ודאי הי' צריך לאוקמי' בע"א שבא מעיקרא, דאל"כ לית כאן חזקה דמעיקרא, וצ"ע. וליישב שי' הרשב"ם, לכאור' יש לדקדק מלשון הרשב"ם דכוונתו לפרש כמש"כ הריטב"א "ולכא למימר", דהיינו, דהי' הקו' דלמה מיירי דהעד א' השני' בא לבדו, לכאור' יהי' הדין כן אפי' אם בא ביחד עם עד אחר. ולפ"ז מיושב קו' הריטב"א על הרשב"ם, דודאי הי' צריך להיות הע"א מעיקרא כדי לעשות החזקה, אבל זה לא הי' קו' הגמ', אלא הקו' הי' למה נקטי' ציור דרוקא ע"א בא בסוף.

(ד) **אלא אמר ר' אשי, דכ"ע וכו'-** הק' הריטב"א, אם המח' הוא בענין צירוף ע"א זה אחר זה, לימא ציור פשוט, דבאו ב' עדים ואמרו דבן גרושה הוא, ושוב בא ע"א ואמר דאינו בן גרושה, ואח"כ בא עד אחד אחר ואמר דאינו בן גרושה, ויכולים לחלוק באם מצרפים או לא. וכ' דלדברי רש"י בכתובות (והרשב"ם כאן) דצריך לחזקה שנעשה ע"י הע"א, א"ש בפשיטות, דצריך דוקא שיהי' הע"א בא

(א) **ורשב"ג סבר אנן אחתיני' ואנן מסקינן לי'-** הק' השטמ"ק בשם התוס' הרא"ש, היכי מסקינן לי', הא אוקי תרי לבהדי תרי ואיכא חזקה וקול, וקול יכול לפסול לי', וכמו דאמרי' מעיקרא, דמחתינן לי' משום הקול. ותי' דמעיקרא פסלי' לי' מחמת הקול לפי שלא הי' ידוע לנו ממי יצא הקול, אבל כיון שבאו עדים ופסלוהו, איגלאי מילתא שהם הוציאו הקול, וכיון שבטלה עדותם, גם הקול בטל. ור' יונה תי' באופן אחר, דכל מה שאנו מחשבין בהקול, זהו רק כל זמן שאין כאן עדים, אבל במקום שיש עדים, אז אין הקול עושה כלום, וודאי אינו עדיף מאם היו שם ב' עדים אחרים, דבזה אמרי' דתרי כמאה, וא"כ הי' הקול, אבל חזקה לא מהני בתורת עדות והוכחה, ולכן מהני אפי' במקום עדים.

(ב) **ואנן מסקינן לי'- כ' הרשב"ם,** דאי קשיא דהא תרי ותרי גינהו, וא"כ למה מסקינן לי', היינו משום דאוקמי' אחזקה קמייטא דאסקוהו ע"פ עד ראשון, וכ"כ רש"י בכתובות (כו:). ותמהו הראשונים בכתובות שם (רשב"א, ועוד), איך שייך לומר שיש לו חזקה ע"פ העדות של הע"א, הרי כיון שהוכחש עדותו, הוכחש גם החזקה שבא מחמת עדותו. ולכן כ' הרשב"א שם לפרש כמש"כ תוס' כאן, דמוקמי' לו אחזקת אביו דכהן הוא. **וליישב שי' רש"י, כ' המרחשת** (ח', ב', א') לפרש ע"פ מש"כ לייסד שם, דכל זמן דאין ידוע שהוא בן גרושה, הרי הוא ככהן גמור, אף אם נתגלה אח"כ דבאמת בן גרושה הוא (ע"ש באריכות לראיותיו). ולכן, כיון דאנן אסקי' לי' מכח העד א' ומוקמי' לו ככהן גמור, אז אמרי' דבאותה שעה הי' כהן מעליא, כיון דלא הי' ידוע שהי' בן גרושה. ואי"ז חזקה בטעות, דכן הוא הדין, לחשבו ככהן גמור כל זמן שאין ידוע שב"ג הוא. ואף לאחר שבאו עדים אחרים והוא פסול, אינו פסול אלא מכאן ולהבא, כיון דמעיקרא מעלין אותו כדין. וא"כ, שפיר אמרי' דיש כאן חזקה מעיקרא דהי' כהן ע"פ עדות הע"א, ומוקמינן אותו באותה חזקה. **וע"ע בשטמ"ק בכתובות**

אמרי', אלא דהמח' הוא אם זה נחשב מגו להוציא, דר' יוסף ס"ל דהו"ל מגו להוציא כיון דמוציא עכשיו ממ"ק, ורבה ס"ל דכיון דאינו מחסרת גוביינא, דעומד הוא על הקרקע, א"כ זה לא חשיב הוצאת ממון לבטל כח המגו. **וע"ע בחי' ר' נחום (ק"מ)**

דהעיר דלשון התוס' לא משמע דבא להק' על עיקר סברת ר' יוסף, למה אינו סובר הא דמה לי לשקר דאמר רבה, אלא דקו' צדדית הוא, למה לא מהני מגו. והעיר ר' נחום הו"ל לתוס' להק' על עיקר תי' הגמ', מהו הכוונה, והביא שכן הק' הריטב"א, וע"ש באריכות

מש"כ בזה. [נולכאו' צ"ל לפי הבנתו בתוס', דכ"ע מודו דלגבי מה לי לשקר מעולם לא הי' חסרון של מה לי לשקר להוציא, ויש לעי' בזה. וע"ש בחי' ר' נחום דפי' דהמה לי לשקר של הגמ' הוא כמו מגו דכח הטענה, דזה לא מהני. וע"ז הק' תוס', דנהי דס"ל לר' יוסף דלא מהני כח הטענה בכה"ג, תיפוק ל' מדין מגו דנאמנות, ע"ש שהאריך בכל זה.] **וע"ע בתוס' בב"מ (קטז). שכ'**

למ"ד בחזקת הבתים דס"ל דמגו להוציא אמרי', וציין בגלה"ש שם לעי' בתוס' שם ב., ושם כ' תוס' דאפי' אם רבה ס"ל דמגו להוציא לא אמרי', מ"מ כאן עדיף משום דהי' יכול לשתוק, והו"ל מגו דאי בעי שתיק, דעדיף משאר מגו. אבל עכ"פ משמע מדהביא רעק"א בקטז. הא דתוס' דף ב', דס"ל דכוונת תוס' שם הוא דרבה באמת ס"ל דמגו להוציא אמרי'.

והלכתא כוותי' דרבה בארעא - פי' רשב"ם, דכיון דלא ברירא לן טעמיהם של רבה ור' יוסף, אמרי' דהמע"ה. והעיר תוס', דהא מצינו בספיקות דתו"ת דקיי"ל דמוקמי' לה בחזקת מרי קמא, ולמה כאן אמרי' דבחזקת המחזיק הוא. וכ' דכיון דכאן מספקי' לדינא, א"כ לא שייך כולי האי למימר אוקמה אחזקת מרי קמא ונוציא מיד המוחזק, וכ' דדוחק הוא, ולכן כ' לפרש באו"א. ובביאור הסברא לחלק בין ספיקא דדינא לספיקא דתו"ת, כ' בשו"ת רעק"א (ל"ז, ד"ה ויש לעשות) די"ל דחזקת מר"ק הו"ל כחזקה דמעיקרא, דהיינו דהחזקה אומרת דשום דבר לא נשתנה, אבל זה שייך רק היכא דהספק הוא על הדבר עצמו, אבל היכא דהספק הוא בדין, ואין שייך כ"כ בזה לומר דלא נשתנה הממון, כיון דהספק אינה באמת על הממון, א"כ בזה לא אזלי' בתר חזקה דמעיקרא, ואין עושין מעשה להוציא מיד המוחזק.

מעיקרא לומר דכשר הוא, אבל בלא"ה קשה. ותי' דבא לרבנותא דת"ק, דאע"פ דע"י עדות העד ראשון פסקו ב"ד דכשר, ועשו מעשה על פיו, והי' מקום טפי לומר דכשבא העד השני לצרף עמו, שיהי' מצורף, קמ"ל דאפי' בכה"ג אינו מצורף.

(ה) **א"ל שטרא זייפא הוא - פי' רשב"ם,** וגם שני חזקה לא החזקת. וע' בחי' ר' נחום (קל"ט) שהביא להק' מהבית הלוי (ג', ל"ו), אם מיירי בלא הי' לו שני חזקה, א"כ איך שייך שמגו שלו יועיל, הרי שי' הרשב"ם הוא דמגו במקום אחוי שטרך לא מהני, ואם תוך ג' שנים הוא, א"כ יש כאן ריעותא דאחוי שטרך. ותי' ר' נחום דשאני הכא, דכל הריעותא של האחוי שטרך בא רק על פיו, דבלא הודאתו היינו אמרי' דבאמת יש לו שטר, ורק מחמת הודאתו יש כאן ריעותא דאחוי שטרך, וכיון שהוא הפה שאסר ע"י הודאתו, א"כ הוא ג"כ יכול להיות הפה שהתיר ע"י טענתו שהי' לו שטר ואירכס.

(ו) **א"ל ר' יוסף, אמאי סמכת, אהאי שטרא, האי שטרא חספא בעלמא הוא - הק' הרשב"ם,** מ"ש מכל מה לו לשקר, דג"כ מודה דהטענה שהי' יכול לטעון אינו אמת. ותי' דבשאר מ"ל לשקר, שתי הטענות יכולות להיות אמת, הטענה שאמר, והטענה שהי' יכול לומר. אבל כאן, כיון שאמר דשטר זה שקר הוא, א"כ מה שייך שוב לומר דהי' יכול לומר דשטר זה שטרא מעליא הוא, הרי כבר אמר דשטר שקר הוא. ודבריו צ"ב, הרי כל מה לי לשקר כן הוא, הרי כיון שאומר טענתו האמת, הרי מודה דטענה שהי' יכול לטעון אינו אמת, ומ"ש הכא דלא מהני. וע' בחי' ר' שמעון (י"ח, ב'), דכ' לבאר שם ע"פ מש"כ שם, דכיון דאמר הא שטרא, א"כ עיקר כוחו וזכותו הוא ע"י השטר, וכיון שעכשיו מבטל תורת העדים שבשטר, דאומר דשטרא זייפא הוא, א"כ לא דמי לשאר מגו, דעדיין יש לו כח של הטענה הראשונה. **וע"ע בתוס', דהק' דליהמני' במגו,** ותי' דהו"ל מגו להוציא. וע' ברשב"א שהביא מהר"י מיג"ש דפי' דנח' רבה ור' יוסף בהא גופא, אם אמרי' מגו להוציא או לא. אבל הרשב"א עצמו, וכן אי' בר' יונה, פי' דכ"ע מודו דמגו להוציא לא

(ח) **הב לי מאה זוז דפרעתי למלוה עילוך, והא שטרא- פי' רשב"ם, דהיינו דהי' ערב קבלן, א"נ כגון שאמר המלוה בשעת ההלואה ממי שארצה אפרע. ופי' השטמ"ק בשם השלנל"מ, דמה שפי' רשב"ם כן הוא משום דבערב בעלמא יכול הלוח לומר לו, לא מהימנת לי שפרעת החוב, ושטר שהוא בידך, י"ל דפקדון הוא, ואפי' אם באמת פרעת החוב, אם לא תבעני תחלה לא הי' לך למפרעי' תחלה, ולכן הו"ל כמי שפורע חובו של חבירו שלא מדעתו, דהלוה פטור, אבל לערב קבלן, או למי שאמר בשעת הלואה ממי שארצה אפרע, אין הלוח יכול לומר כן. וע"ע בש"ך (חו"מ ק"ל, ז') שהוכיח מכאן דדעת הרשב"א הוא כמו הראשונים דכ' שאין הלוח חייב לשלם להערב היכא ששילם מעצמו, אא"כ א"ל הלוח ערבני, ממה שכ' הרשב"ם דמיירי דוקא בערב קבלן. וע' בחי' ר' נחום (קנז) שצידד בעוד או"א, דאולי אף אם חייב הלוח לחזור ולשלם להערב, אולם בכה"ג לית לי' שעבוד נכסים על הלוח, דההלואה לא חייבתו לפרוע, ואי"ז נכלל בהשטר.**